

Kalcit – minerál mnohých tvári

Karbonát kalcit (názov pochádza z latinského slova calx – vápno), chemicky uhličitan vápenatý (CaCO_3), patrí k najrozšírenejším minerálom zemskej kôry, ktorý je zároveň veľmi dôležitým horninotvorným nerastom. Najväčšie množstvo kalcitu sa vyskytuje vo vápencoch, mramoroch, travertínoch a spolu s dolomitmi sa podieľa na stavbe rozsiahlych horských masívov. Kalcit kryštalizujúci v trigonálnej sústave je tvarovo najrozmanitejším minerálom planéty, ktorý formuje viac než tisíc rozmanitých kryštálových tvarov. Najbežnejšími sú stĺpcovité aj tabuľkovité kryštály, klence, sklenoédre a mnoho ich zrastov a spojok. Kalcit sa vyskytuje i v podobe konkrécií, geód, celistvých, zrnitých, steblovitých či vláknitých agregátov. Zriedkavé oolitické agregáty spoločne s jedinečnými kvapľami a ďalšími sintrovými formami tvoria výzdobu jaskýň. Minerál s výbornou štiepatelnosťou, skleným až perleťovým leskom, bielym vrypom, má hustotu 2,6 až 2,8 g/cm³ a tvrdosť 3 Mohsovej stupnice. Čistý kalcit je číry, bezfarebný, biely, ale i sivý, žltý, hnedý, ružový, zelený, svetlomodrý, čierny – sfarbený prímiesami obsahujúcimi železo (Fe), horčík (Mg), mangán (Mn), menej často bárium (Ba), kobalt (Co), olovo (Pb), stroncium (Sr) a zinok (Zn).

Kalcit respektíve monominerálna hornina vápenec sa využíva v optike, stavebníctve, hutníctve, chemickom i potravinárskom priemysle, ďalej na výrobu ozdobných predmetov a niektoré jeho odrody sa môžu spracovávať aj ako drahokamové brusy.

Vo fonde Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi sa nachádza niekoľko desiatok vzoriek kalcitov pochádzajúcich z regiónu, ale najmä z významných mineralogických lokalít Slovenska i zahraničia. V roku 2020 k nim pribudli ďalšie dva kusy pomerne veľkých kryštalických agregátov steblovitého a zrnitého kalcitu s dĺžkou kryštálov kalcitu až 6 cm. Sfarbenie minerálu, prechádzajúce od bielej, sivobielej, medovožltej až po hrdzavohnedú farbu, spôsobila prítomnosť prímies železa (Fe), mangánu (Mn).

Vzorky kalcitu pochádzajú z druhohorných lias-dogerských vápencov Rokoša, kóta V Háji (527 m n. m.), katastrálne územie obce Diviaky nad Nitricou.

Oba prírastky obohatili mineralogické zbierky geologického fondu múzea vďaka daru Ľubomíra Mikulíka z obce Diviaky nad Nitricou.

Spracovala: Ing. Katarína Keratová
2021 © Hornonitrianske múzeum v Prievidzi